

Incipit Speculū bñ bernhārdi ab
batis. de honestate vite.

Etis a me fili ⁊ frater. qđ nunq̄ ⁊
nusq̄ aliquē a suo puīsoze audi
ui petisse. Verūptñ qz instāter
tua deuotio exposcit cui iuste rō
nabiliter petenti aliqđ negare nō possum
Formulā honeste vite tibi breuī scribo
sermone. quā in crīsti amore si ardescēs
pseuerāter huaueris. pcul dubio vitā con
sequeris eternā. Vt igitur ab intēiori
incipiens. ad exteriorē hōiez sermo proce
dat. Circa tui cordis puritatem te indesti
nenter studere oꝝ quo tocū puritatis a
mator deus tanq̄ ī ppria sede sedere dig
netur ibi sedem sibi tamquā in celo collo
care. Juxta illud. Celū michi sedes et ter
ra scabellū meoz. Et iterū. aia iusti sedes
est sapiētie. Necesse est ergo qz circa cogi
tacōes tuas intendas ⁊ insistas ut videlz
corā deo cogitare seu meditari ptimescas
qđ in presentia hōis merito dicere uel co
gitare erubesceres. Sciens nimirū qz sic
per verba vel facta innotescim⁹ hōim sic
p cogitacōes incircūscripto spiritui qz q̄

dicta hominibus sunt deo cogitationes. Dominus enim novit cogitationes hominum quam vane sunt et sicut in nulla invisibilis est creatura sic nihil omnino cogitari potest quod eum lateat. Unde apud prophetam. Vniuersus est enim sermo dei et efficacius et penetrabilior omni gladio ancipiti per tingens usque ad diuisionem anime et spiritus copagum et medullarum et discretor cogitationum et intentionum cordis.

De contemplatione dei

It ergo tibi crucifixus in corde et nunquam ymago crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi sit cibus et potus dulcedo tua et refectio tua consolatio tua mel tuum et desiderium. Tua meditatio tua oratio vita tua ratio tua et resurrectio tua. Semper cogita illum. aut positum in presepio. aut panis involutum. aut in templo a parentibus presentatum. aut in templo audientem doctores interrogantem qui docet omnem scientiam et prope parentibus subditum cui de iure subdit omnis creatura. aut etiam turbas decentem vel solum in monte orantem a esuientem in deserto panem vite et fontem sapientie quam palcitur in lilia et implet omne animum benedictione. a fatigatum in itinere prolixius orantem

9
et oib; oia sufficēter administrātem ab an-
gelo etiā ipm qui ē dulcedo et solacō an-
geloz solacōnem recipiētem. aut ad co-
lumnā sustētacōe; mūdi et totiq; mūdi co-
lumpnā ligatū et flagellatum. Et ipm q̄
est glā angeloz spretū et illuſū sputis il-
litum palma i facie p̄cūsum. spinea coro-
na coronatū obprobrijs saturatū. Ad ul-
timū cū iniquis deputatū et p̄ te i cruce p̄-
dentem et moientem. Sic erit igitur fas-
ciculus mirre dilectus tu9 inter ubera tua
om̄ōbitur. Et sic de oib; anxietatib; dñi
tui et amantudib; q̄si quend̄ fasciculū oce-
pti doloris colligas vñ etiā amarū poculū
et dulces ut ita dixerim lacrimas confitias

Si vero aliqñ ardētissio cristi amore
succēsus volueris cū ap̄lo agnoscere et q̄
furfū sūt sapere altiq;. Leuabis parū par
oculos mentis ad victoriā resurgētis et
ad maiestātē in glā p̄ris sedētis et regnā-
tis. nec tñ ibi facies morā longā. ne for-
te si diuti9 maiestatis fueis scrutator op-
primaris a glā. De supbia detestāda

Ane ante oia noueris te omnem ela-
cōnē cordis iactātiā atq; arrogātiā
quasi quasbā pestes et vnenata aialia et

quoddam venenum aīaz oīno fugere de-
bere. Sciens ꝑcul dubio qꝫ immūdus co-
ram deo ē oīs qui exaltat cor suū. Item ne
minē spernas nulli noceas nulli detribas
a in cristi nomine omnibꝫ ꝑdesse coneris
Item inferiorē ceteris atqꝫ viliorem te nō
solū credas ex intimo cordis affcū vꝫ e-
tiam nō dicas profcisse te nec aliquid te
existimes. Juxta illud apostoli. Qui se ex-
istimat aliquid eē cū nichil sit ipē se sedu-
cit. Ad hęc sit incessus tuꝫ maturitate ple-
nus grauis a honestus ut vꝫ non fractis
gressibꝫ ambules a non scapulas dextroz
sum ulꝫ sinistroꝫsum vergendo seu vertēdo
non esse erecta ceruice nō ꝑminēte ꝑcto-
re seu inclinato super humerū capite que
oīa leuitatē redolēt aut elacōnē ostēdunt
aut ꝑꝑocissim sapiūt. Incedens stans se-
des habeto te deorsū reuoluēs in aīo tuo
qꝫ puluis es a in puluere reuerteris a cor
sursū versum nulla curiositate aliquem as-
picias a respicias. Tristitiā animi a maxi-
me in cōuentu ostēdere te deꝫ qꝫ dā tñ hi-
laritatem premittes in facie. Priuatū aut
nūqꝫ vultus tuus i diuersa mutetur. si co-
rā aliquo alicꝫ rei cā ut aslolet aliqñ fueris

10
cōpulsus ī risū nō sit excussus cū cachino
Tuis etiā curis interpone gaudia. nūq̄
fis ociosus quā aut legas aut aliqd̄ de sa
cris scripturis uel qđ ēte meli9 est rumi
nes psalmos operādo. Nichil omnino in
cessant qđ tibi fuit inuictum ut nūq̄ dy
abol9 te exoccupatū inueniat. multa enī
malado cuit ociositas. Illas uero scriptū
ras libēt9 legas. p̄cipue q̄ tuā deuotionē
magis inflāmauerit q̄ que aliciūt intelle
ctū. Intellige qđ dico dabit tibi dñs intel
lectū si in sensu cogitaueris circūspectioez
dei. Et cū oraueris nō impleas aures au
diētium singultib; a suspirijs. sed intēde
dñm deū tuū in cubili cordis. p̄derit tñ
ad cōpūctionē habēdam si ita semot9 fu
eris ul' puras man9 eleuādo. si etiā tui p
fius uocem audire potueris nō nūquam
ad s̄bleuādam intencōez in celū īspicias
ut ibi sit cor tuū ubi crīstus ē in dex̄ dei se
dens. Ab oratione reuertaris ad lectio
nem. a iterū si lectio in te fastidiū s̄bmo
ueit ad orationē puocet. Consortia iuue
nū maxime q̄ imbarbes sunt q̄tū oueien
ter potes deuita. Sicut ad crucē sic ad ci
bū accedas. nūq̄ alicui oculos ī faciem

dehgas nūq̄ voluptate s̄ nccitate pasca
ris a fames nō sapor puocz appetitū . sin
gulaitatē fuge . cōitate esto otent⁹ sciens
qz caro pasceda ē a extingueda sūt vicia s̄
qn̄ tibi aliqd sup appoitur tamq̄ diuit⁹
p̄ciatū illud accipe hoc tñ i aio ⁊ sp̄ in w
lutate tua sit magis altei apponere q̄ re
tinere . Pone prudentie tue modū ne tibi
sapiens videaris semp a ubiqz atqz i oi
bus opibz tuis time ne forte excedas i ali
quo . Dic bt̄s iob ait . verebar oia opa
mea sciēs qz p̄cis delinq̄ti Cū aut ad stra
tū lass⁹ deueneris te hōestiss̄e iaccdo o po
nas . nec supin⁹ iaceas nec genua leuan
do calcaneos uigas ad tibias qz si luxuie
te p̄pa ocussit recordare dilēm tuū posi
tū sup lectū dolois a vniūstratū ei⁹ ver
sū i infirmitate . Nec dices i corde tuo de⁹
me⁹ p̄d⁹ i patibulo ⁊ ego voluptati ope
rā dabo . sic qz inuōto ex toto corde noie sal
uatois gemēdo a sepe geinādo hoc nom̄
salutis cessabit q̄ssacio rumna in te psal
mos donec sopn⁹ occupet ut in sompno
sompnies te psalmos dicere . Cum sur
rexis ad vigilias lauda creatorē tuū ex
oibz viribus tuis a ad laudem creatoris ⁊

redēptois tui exalta i altitudine vocē tuā
Postremo purissimū x̄ hēto amorē n̄l p̄
ter cristū a qđ est p̄ter ip̄m a qđ ē p̄ter
ip̄fū nō est amare memēto. Prolixius
q̄ putavi descriph̄ tibi qđ ip̄e agere ne
queo in te adīplere me reputās a optās
quod michi deesse cognosco. qz p̄fectus
tu? gaudiū ē michi a corona mea i dño
deo meo. Si qñ assistitis tediō. iuxta
lapidē quo lauātur corpa mortuorū te
opone meditādo a diligēter cogita quo
mō tractētur vsu sepeliēdi nūc in tergū
nūc in faciem versantur quomō nutet ca
put cadāt brachia rigent crura iacēt ti
bie quomō induātur ofuantur deferātur
humādi quomō sponātur in tumulo q̄
mō puluere cōtegātur quomō vrentur
a vermbz q̄i putrefaccō. Sūmaqz tibi
fit p̄hia. meditacō mortis assidua. hāc
vbicūqz fueis aut prexeis tecū porta a in
eternū non p̄ibis.

Explicit speculū bernhardi abbatis
de honestate vite. Incipiūt octo
pūcta. mediāte quibz p̄ueitū ad p̄fe
ctōnem vite spiritualis. eiusdem.

Et octo si bene excolueris omnium
virtutum perfectionem et consum-
mationem per gratiam dei consequeris. ¶ Pri-
mum ut pure et integre peccata tua sepi-
us confitearis cum magno dolore et pro-
posito non plus faciendi. ¶ Secundum
ut non frangaris aduersitate vel tempta-
tione. Sed sta in iusticia et timore et pre-
para animam tuam ad temptationem. Non
enim est locus vel religio qui vel que per-
mittit hominem sine pugna militare et uiue-
re. Nam tota vita hominis militia est super
terram. Omnes etiam qui pie uiuere vo-
lunt in christo persecutionem patiuntur permittit
enim teste beato greg. dominus electos suos la-
cari detractoribus ut in humilitate conseruentur.
¶ Tercium ut non misceas te hominibus
nec interioribus nec exterioribus in quantum
potes bono modo. Sed tene solitarium
sponso tuo christo et fuge rumores seculi et
vana ac secularia colloquia que mentem
distrahunt et inquietam reddunt et in pa-
ce esse non permittunt. ¶ Quartum om-
ni tempore debere puritati cordis studere
ut videlicet continue velut clausis sensi-
bus carnalibus in te ipsum conuertaris

pure
in frangi
facere
in
et phara
feruore
silete
et ociosa

12
a cordis ostia a foemis sensibiliū 7 yma-
ginibus terrenoz q̄ tum possibile est ha-
beas diligenter sc̄ata. Puitas nāq; cordis
inter oīa exercitia spiritualia est quoda;
mō tamq̄ quedam finalis intētio ac labo-
rum omnū retributio que in hac vitam
les xp̄i emētus recipere cōsuevit sibi v̄di-
cat p̄icipatum. Affc̄m tuum cū omni dili-
gētia ab hīs omib; que libertatem ipsiq;
impedire possent 7 ab omni re possibili-
tem habēte alligādi 7 tenēdi ipsū affc̄m
ad inhzēdum. Juxt. illud legis mosayce
maneat vnusquisq; apud semetipsū. nul-
lus egrediat̄ ostiū dom̄s sue die sabati 7
sabbatizabit pplūs. In semetip̄o nāq; eē
ē disphiones cordis sui et affectiones ad
vnum vr̄um 7 simplicissimum bonorum
recolligere 7 collectas habere. Sabatiza-
re vro est cor ab affectione carnali ipsā
infiēte et a curis mundanis ipsum dis-
tralxte absolutā esse et in pace cordis sui
tamq̄ in portu silenciū in amore 7 fruitio-
ne cōditois suauit̄ q̄escere. Sup oīa aut̄
alia tibi semp̄ sit p̄ncipal̄ conat̄ ut aīm
tuū semp̄ sursum in otemplcōne diuīoz ele-
uatum habeas ut diuinis reb; ac dco mēs.

in giter transferatur. Quicquid autem ab his
diuisum est quod uis magis videatur sic corpo
ris castigatio ieiunium uel uigilie et similia
virtutis exercitia quasi scilicet aia et inferiora iu
dicanda sunt tamen expedienda quantum ad cordis
perfectiuitatem. Inde est quod paucissimi iam
ad uera perfectionem perueniunt quod in medijs non
multum proficiunt tempore et vires expediunt de
bita remedia negligunt et proponunt. tu
autem si trinitate ratione ad finem intentionis peruenire desi
deras debes superare ad perpetuam cordis pu
ritatem et mentis tranquillitatem abulare atque
cor sursum iugiter ad dominum habere uel tamen est quod
nullus mortaliu potest huic otuplioni iugiter in
herere. sed ideo dictum est ut scias ut in me
tis intentionem debes habere fixam et ad
quam destinationem semper anime tue reuo
ces intuitum quam poterit optinere mens
gaudet et a qua distractam se doleat atque si
spiret quocienscumque ab illo intuitu se dep
henderit sepatam. querulosa uoce michi
obuiare uolueis dicens te diu in eodem
statu manere non posse nosse debes quod di
uina uirtus plus potest facere quam homo
possit cogitare. et quod frequentia actus si
miles sibi habitum generare consueuit

Unde sepi⁹ contingit q̄ illud ad quod for-
 tallis homo se in p̄ncipio astrinxit cū qua-
 dam violētia ⁊ difficultate postea facili⁹
 opabitur ⁊ tandem cū magna delectacōe
 dūmodo a cēptis nō desistat. Audi fi-
 lii disciplinā p̄ris tui. Attēde diligēter
 illa verba mea ⁊ ea in corde tuo q̄si libro
 scribe. Noli emulari multitudinē eorū qui
 iam retro ouer si sūt p̄ de fideia cordis sui
 In quibus deuocō tepuit caritas refriguit
 ⁊ deficit humilitas. obediētia etiam p̄str̄-
 ta est qui placere hoībus cupiūt honores
 querunt vntri seruiūt qui supra modum
 diligunt munera secuntur retributiones q̄
 in hoc mundo ip̄m q̄s querūt p̄ mercede
 opis sui recipiūt et in futuro vacui remaē-
 bunt. Sed illos egregios flores sac̄tissi-
 mos patres qui incōparabili flaḡbant stu-
 dio sanctitatis attēde ⁊ eorum festines
 propositum simili studio ⁊ conūlatione
 suscipere quēadmodū tibi iam p̄positū est
 Siue igitur comedas siue bibas siue
 aliquid aliud facias semper hec vox p̄i pa-
 tris resonet in auribus tuis ad mouentis
 ⁊ dicētis. fili i mi ad cor tuū redas ab oib;
 q̄ tū possibile ē te ip̄sū abstrahēdo mētis

oculū semp in puitate ⁊ trāq̄llitate custo
dias. Intellectū a formis rez ihmaz reb
uādo volūtatis affcēm a curis terrenoz pe
nit9 ab soluas summo bono amore feruū
do semp iherēdo. memoriā q̄z iugit̄ surfū
eleuatā habeas p̄ otemplacōz; d̄moz ad
supna tendēdo. ita ut tō aīa tua cum oib;
p̄tēns suis ⁊ virib; i deū colleā vn9 fiat
spūs cū eo in quo sūma p̄fēcō vie agnos
citur consistere. Nec igr̄ huius p̄ vite tue
formula tibi sit trōdita i q̄ sūmaz sūma to
ti9 p̄fēcōis consistit. in q̄ h̄ diligēt̄ studue
ris ⁊ fidelit̄ affectū mācipare volueis bea
tus eris ⁊ quodāmō eternā felicitatē in
hoc fragili corpe ichoabis. Nec ē fili sa
lutis via quā tu9. arsem9 ab angelo edo
ctus seruauit ⁊ seruai suis discipul̄ māda
uit. Fuge tace q̄esce h̄c inq̄ens sūt p̄nci
pia salutis h̄c et̄na sapientia ad discipu
lum. Item statū sb̄infertur fons ⁊ origo
oīm bonoz h̄i spūali ē in cella sua iugit̄
omorari. ¶ Q̄ntū ut nō ostristeis vel lete
ris aut solliciteris p̄ aicis ⁊ cognatis tu
is sed cōmte eos deo ⁊ spūale sb̄fidū. s.
orōnū tuaz suffragia eis impēde. te autez
mūdo crucifixū reputa ⁊ mūdum tibi ad

interiora te extēde tāq̄ oib; aicis orbatus
Sextū ut sis feruēs i oracōib; a medi
tacōib; sactis a ab illa volūtate q̄ ad reli
gioē; xisti a aprimo nouiciat⁹ feruore
nō tepescas. hō eniremissus si incipiat ali
qd̄ in p̄ncipio aliq̄tulū strenue agit deī
dimiuēdo p̄cedit. qz multoz ē incipe pau
coz finire. Sola tñ p̄seuerātia coronabi
tur sola accipit brauiū. Nulla sine labore
virtus a ad magna p̄mia non p̄ueitur nisi
per magnos labores Regnū enim celo
rū nō d̄ fides nō remissi nō d̄ delicatū violē
ti rapiunt qui non alijs sed suis voluntati
bus preclaram inferunt violētiam. Nam
qui in moribus suis molles sunt a fluidi
more aque precipitis ad yma descendunt
Qui vero constantes firmi a feruēdi in ar
cem virtutis cotidie excresecunt stultis ni
chil diu placet. Nam tales quod non ha
bent cupiūt a qd̄ habent fastidiunt. ergo
constans esto et non mouearis exemplis
tepidorum ad ymitandum eos. Et qz ri
gor ordinis non tenetur ab alijs de hoc
te non intromittas. sed videas qz sine of
fendiculo ambules corā; ofratribus tuis
emēdādo eos pl; exēpl̄ q̄ verbis ut oia

q̄ cordis sūt sana ⁊ inteḡ sint ī p̄sona tua
Et ideo non sis alijs rigorosus non repū
das acrit̄ l̄ dure increpādo alios qz frat̄
na correccō nō habz locū ubi nō spatur
emēdacō ⁊ frustra v̄it son9 ad aures nī
si de9 ī corde loq̄tur qz sol9 deus cōuertit
corda filioz hōim. frat̄na aut̄ correccō
debz fieri cū magno mode amie cū geitu ⁊
briuolētia suo loco suo tpe sp̄ orōe p̄cedē
te. Idcirco si aliq̄ nō opleuerit oia q̄ sūt or
dis dūmō tu bonus emulator fueis ⁊ dis
cret9 nō iudicab̄ alioz scā. Nec moueat
te si videis aliquos m9 discretos alios iḡ
ros alios idōctos alios remissos ī horis.
ā q̄buscūz vicij9 obnoxios claude oculos
ī q̄tū p̄s ad alioz scā p̄scrutāda. Caue
ne quos imitari nō vis dānare videais qz
ī iudicādo alios magnū ē piclū ⁊ tales su
spicōs sepe sūt false. siue sint vere siue flē
dimuūt tñ affc̄m ⁊ caritatē quā hō hz ad p̄
ximū. hoc multū dēs cauere ne caritas alic9
erga te ul' quēcūqz aliū corrūpatur ul' etiā
dimuatur qz nō ē mai9 spoliū ul' damniū
q̄ ī ablacōe ul' dīnuccōne caritatis. Oia
nāqz q̄ uis vtilia. q̄ uis neccāria videātur
sp̄nēda tñ sunt ut ire turbacō dēuētetur.

et omnia que aduersa sunt ul' putantur sus-
 tinenda sunt ut pacis dilectionisq; traquil-
 litas seruetur qz nichil precioso? ira . nec
 caritate q̄tq̄ vtilius est credendum . nec tra-
 quillitati animi precioso? ppter q̄ nō solū
 commoda carlium a trāstioioꝝ sed a spi-
 ritualiū spernenda videtur si alias acqui-
 ri vel p̄fici nō possunt . ¶ Septimū ut his
 tacēs ⁊ nō multiloqu9 . ubicūq; fueris lo-
 quēdo ul' r̄ndēdo leuiter a morose remissa
 voce placido vultū disciplinatis morib;
 pauca ⁊ rāconalia verba loq̄ris . His ad-
 limā v̄iant verba q̄ semel ad liguā plus
 diligas audire q̄ audiri ut interrogacō
 magis apiat os tuū q̄ ad nō interrogata
 respōdere . Nō imiteris tue prudēcie neq;
 ofidas i p̄rijs sensib; ⁊ nō sis sapiens in
 ocul' tuis . alciōā te ne q̄sies ⁊ forciōra te
 ne scrutat? fueis . sed discretū modestū ⁊
 ordiatū te in oib; exhibeas qz deo nunq̄
 placuit aliq̄d immoderātū instabile ofusū
 mordiatū . sup huile aut a quietū req̄escit
 spūs dñi . ¶ Octauū ⁊ ultimū ut nūq̄ sis
 ocios9 . Nā m d̄siderijs ē ois ocios9 . ama-
 iḡ sciētiaz scriptuarū ⁊ carnis vicia nō a-
 maḡ nec vac; mēs tua varijs p̄turbacōib;

q̄ si p̄ctoxi tuo infederit dn̄abūtur tui et
te ducēt ad delectū maximū Sp̄ igitur a
legas a oēs. a aliq̄d de sacris mediteis.
Multa ei mala docuit ocoſitas. ē ei mors
aie et viui hoīs sepultura et ſetina oīm ma
loꝝ. Singulis hoīs et dieb; ſua tribue
excitā. ip̄ualib; ſp̄ualia. corp̄alib; corpa
lia opando. In oib; caueas tibi a pccō et p
rimo a ſcādalo. Statū cū ſētis te ſtimulai
a vana gl̄a l̄ q̄cunq; tēptacōe. p̄ncipijs
obſta. et ſis agilis ad q̄cunq; agēda q̄ ex
alteiꝝ amoitioē vel d̄ma inſtigacōe intel
ligis eē faciēda. Diſcas tibi ip̄i p̄ree. et te
ip̄m regere nō alios. pp̄az vitā oēdia. mo
res tuos op̄e. te ip̄m iudica. te ip̄m ap̄d
te ip̄m accuſa et o dēpna. nec impūitū di
mitte exceſſum. Tibi ip̄i eſto durꝝ. nunq̄
alijs. Mane p̄teite noctis fac a te ip̄o exa
ctioēz. a future diei tibi iudicio cauōem
Velp̄e p̄teite diei z oēz exige. et ſupueientis
noctis fac iudicioēz. Cōfideā quātū p̄fi
cias. q̄ tū tibi adhuc reſtet it̄neis. gr̄adi
ei tibi reſtat via a n̄q̄ videatur d̄s deoꝝ i
ſyon. Sz cū in h̄is octo iā p̄miſſis te
excueris de virtute i virtutē p̄ficiēdo eſto
cautꝝ o tra inſidias diaboli ne te abducatur
ab eis. Amē.